

«ՄԱՐԳԱՐԵԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏ ԽՈՍՔԸ»

«ՀՈՒՅՄԻ ՃԱՌԱԳԱՅԹ»
աստվածաշնչյան դասընթաց

Դաս 2

«ՄԱՐԳԱՐԵԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏ ԽՈՍՔԸ»

Մեզ բոլորիս հատուկ է ապագայով հետաքրքրվելը: Ի՞նչ է այն իր մեջ թաքցնում: Մարդը կարող է պարծենալ իր մեծ ձեռքբերումներով ու հիանալի հայտնագործություններով: Նա կարող է կանխատեսել տարբեր տիեզերական և աստղագիտական երևույթներ: Բայց մարդկանցից ամենահմաստունը չի կարող ասել, թե ինչ կբերի վաղվա օրը անձամբ իր համար և աշխարհի համար, կամ ինչ տեղի կունենա գալիք դարերում:

Եսայիա մարգարեն հնում գրեց. «Թող առաջ գան և մեզ իմացնեն, թե ինչ պիտի պատահի. սկիզբը ի՞նչ է՝ ասացեք, որ ուշադիր լինենք և իմանանք վերջը, կամ թե ապագա բաները մեզ լուր տվեք: Իմացրե՛ք ետևից եկող բաները, և մենք էլ կիմանանք, թե աստված եք դուք» (Եսայիա 41.22,23):

Միայն ամենակարող Աստված կարող է ապագան ձգգրիտ գուշակել: Աշխարհի բոլոր գրքերից միայն Աստծո Գիրքն է տալիս ապագա դեպքերի նկարագրությունը: Այդ դեպքերը խորհրդանշանների լեզվով չեն նկարագրված՝ հին գուշակների խոսքերի պես, որոնք կարելի է բացատրել ինչպես կամենաս: Ո՛չ, Աստծո խոսքի կանխագուշակումները որոշակի են և ձգգրիտ: Տերն Ինքն է առաջարկում ուսումնասիրել և ստուգել դրանք: Նա ասում է. «Ես եմ Աստված, և ուրիշը չկա աստված, և ինձ պես մի ջոկը չկա, որ պատմում եմ առաջուց վերջինը, և վաղուց այն, որ չէ եղած,

որ ասում եմ, թե Իմ խորհուրդը պիտի հաստատվի և անում եմ Իմ բոլոր ուզածը» (Եսայիա 46.9,10):

Կատարված մարգարեությունները ավելի լավ են խոսում Սուրբ Գրքի աստվածային ծագման մասին, քան որևէ ուրիշ փաստարկ և ապացույց: Ինքը Քրիստոսը, ցանկանալով ամրապնդել աշակերտների հավատը Իր նկատմամբ՝ որպես Փրկչի, օգտագործում է մարգարեությունը: Նա ասում է. «Հիմիկուց ասում եմ ձեզ՝ լինելուց առաջ, որ երբ որ լինի՝ հավատաք, թե ես եմ» (Հովհաննես 13.19):

Սուրբ Գրքի հեղինակները, «Սուրբ Հոգուց շարժված» լինելով (Բ Պետրոս 1.21), նորից և նորից մեր ուշադրությունն ուղղում են մարգարեական խոսքի ծանրակշիռ ապացույցների վրա: «Չէ՞ որ ես քեզ վաղուց լուր տվի և ասացի» (Եսայիա 44.8): «Եվ մարգարեական ավելի հաստատ հոսքն ունենք, որ եթե նրան մտիկ անեք, լավ կանեք, ինչպես մի ճրագի, որ լույս է տալիս մութ տեղը» (Բ Պետրոս 1.19): «Մարգարեությունները մի՛ անարգեք: Ամեն բան փորձեցեք, բարին ամ՛որ բռնեցեք» (Ա Թեսալոնիկեցիս 5.20,21):

Այս խոսքերով՝ մեզ առաջարկվում է հետևել, թե ինչպես է մարգարեությունը պատմություն դարձել: Ոչ մի պատմաբան ի վիճակի չէ գրել պատմությունը դեպքերը կատարվելուց առաջ: Բայց մարդկանց համար անհնարինը Աստծո համար հնարավոր է: Նրա խոս-

քում մենք գտնում ենք շատ մարգարեություններ՝ գրված նրանց կատարվելուց հարյուրավոր տարիներ առաջ և հետագայում պատմության կողմից ստույգ ձևով հաստատված:

Մարգարեությունը Եգիպտոսի մասին

Բազմաթիվ պատմական հուշարձաններ վկայում են, որ արդեն հնադարում Եգիպտոսը ուներ բարձր մշակույթ և քաղաքակրթություն: Դա երկիր էր, որտեղ զարգացման բարձր մակարդակի վրա էր գտնվում գյուղատնտեսությունը: Գրականությունը՝ պոեզիան և արձակը, բարգավաճում էին: Եգիպտացի գիտնականները իրենց գիտելիքներով հռչակված էին քիմիայի և բժշկության բնագավառներում: Եգիպտական արվեստի և ծարտարապետության հուշարձանները պահպանվել են մինչև մեր օրերը: Եգիպտոսի ազդեցությունը տարածվում էր ամբողջ հին Արևելքի վրա:

Դժվար է պատկերացնել, թե ինչպես կարող էր այդքան բարձր զարգացած մշակույթն ամբողջապես անկում ապրել և մոռացության տրվել: Ոչ ոք չէր համարձակվի դա կանխագուշակել այն ժամանակ, երբ Եգիպտոսը գտնվում էր իր հզորության գագաթնակետին: Բայց Աստված մարգարեի միջոցով ասաց. «Եգիպտոսի երկիրը անապատների անապատի պես ամայի պիտի շինեն»: «Թագավորություններից ցածր պիտի լինի, և այլևս պիտի չբարձրանա ազգերի վրա» (Եզեկիել 29.10,15):

Այս մարգարեության կատարման ապացույցներն ավելորդ կլինեին: Յայտնի է, որ Եգիպտոսի մշակութային մակարդակն այնքան ընկավ, որ երկիրը բազում դարեր խորհրդանիշ էր աղքատության, հետամնացության և տգիտության:

Տյուրոսի վկայությունը

Երեք հազար տարի առաջ Միջերկրական ծովի արևելյան ափին ապրում էին փյունիկեցիները՝ ձեռներեց և բարձր զարգացած մի ժողովուրդ: Փյունիկեցիների առագաստանավերը Միջերկրական ծովը հատում էին տարբեր ուղղություններով: Ապրանքների հետ միասին վաճառականները տարածում էին նաև հին աշխարհի մշակույթը: Փյունիկիայի և ամբողջ Արևելքի առևտրական կենտրոնը Տյուրոսն էր՝ նավահանգստային քաղաք Միջերկրական ծովի ափին:

Շատ դարերի ընթացքում այդ առևտրական քաղաքի բնակիչները արհամարհում էին Աստծո կոչերը և շարունակում էին երկրպագել Բահադին և Աստարովթին: Վերջապես, Աստված այս քաղաքին հետևյալ նախազգուշացումը տվեց. «Ահա քեզ դեմ եմ, ով Տյուրոս, և շատ ազգեր պիտի հարուցանեն քեզ վրա, ինչպես որ ծովը հարուցանում է իր ալիքները: Եվ նրանք պիտի քանդեն Տյուրոսի պարիսպները և փոկ ածեն նրա աշտարակները, և ես պիտի ավելեմ նրա հողը նրանից և նրան չոր ապառաժ պիտի շինեն: Նա ուռկան փռելու տեղ պիտի դառնա ծովի մեջ, որովհետև ես եմ խոսել, ասում է Տեր Եհովան: Եվ պիտի

իմանան, որ ես եմ Տերը» (Եզեկիել 26.3-6):

Այս մարգարեության առաջին մասը կատարվեց, երբ Բաբելոնի թագավոր Նաբուգոդոնոսորը 13 տարվա պաշարումից հետո գրավեց Տյուրոսը և հիմնահատակ ավերեց: Բայց 70 տարի անց Տյուրոսը նորից կառուցվեց: Այս անգամ խիզախ փյունիկեցիները կառուցեցին իրենց մայրաքաղաքը ոչ թե անմիջապես ծովի ափին, այլ կղզու վրա՝ ափից կես մղոն հեռավորությամբ:

200 տարի անց Ալեքսանդր Մալեդոնացին գրավեց Փյունիկիան, բայց կղզու վրա տեղավորված Տյուրոսն անառիկ էր: Սակայն երիտասարդ զորահրամանատարի համար արգելքներ գոյություն չունեին: Նա հրամայեց ափից մինչև կղզի հողաթումբ շինել՝ դրա համար օգտագործելով ափին գտնվող հին Տյուրոսի բոլոր շինարարական նյութերը: Հողաթմբի վրայով Ալեքսանդրի զորքերը մոտեցան քաղաքին, այն գրավեցին և քանդեցին: Ժանապարհորդները, այժմ այցելելով այդ վայրերը, հին Տյուրոսի տեղում գտնում են այն ձկնորսների խղձուկ խրժիթները, ովքեր իրենց ուռկանները չորացնում են ափամերձ քարերի վրա: Այսպիսով, բառացիորեն կատարվեց այն, ինչը երկնային Աստվածն էր մարգարեների միջոցով ասել էր դեռ խոր հնադարում և պատվիրել գրի առնել էր Սուրբ Գրքի էջերում:

«Այն մեծ Բաբելոնը»

Բաբելոնը պատմության մեջ մտավ որպես հին աշխարհի ամենահզոր քաղաք-պետություններ

րից մեկը: Նրա կախովի այգիները հայտնի են որպես աշխարհի յոթ հրաշալիքներից մեկը: Երբ Բաբելոնը գտնվում էր իր հզորության ծաղկման շրջանում, Աստված մարգարեի միջոցով ասաց, որ այդ մեծ քաղաքը կավերվի, կամայանա և երբեք չի բնակեցվի. «Նրան ավելելու եմ կորստյան ավելով, ասում է Զորաց Տերը»: «Նա երբեք չի շենանալու, և չի բնակվելու ազգից ազգ, և արաբացին այնտեղ պիտի չկանգնեցնի իր վրանը, և հովիվներն այնտեղ պիտի չնստեցնեն իրենց խաշինքը» (Եսայիա 14.23, 13.20):

Ըստ մարգարեի խոսքերի՝ «Բաբելոնը պիտի փլատակներ դառնա, չազալների բնակարան, ամայություն և ծաղր, առանց բնակչի» (Երեմիա 51.37):

Այն ժամանակից ի վեր, ինչ այս մարգարեությունը գրվել է, անցել է երկուսուկես հազար տարի: Հնագետներն ու ծանապարհորդները, որ այցելում են Եփրատի հովիտը, հաստատում են, որ Աստծո կողմից կանխագուշակվածը ձգարտորեն կատարվել է: Բաբելոնի պալատների ավերակները նրանց զարմանք են պատճառում:

Դանիել մարգարեի գիրքը

Պեղումների հետ կապված՝ հատուկ ուշադրության արժանացավ Դանիել մարգարեի գիրքը: Հայտնի հնագետներն ընդունում են, որ Դանիելի գրքում տրվել է Բաբելոնի ձգարիտ և կենդանի նկարագրությունը, և որ այդ գիրքը կարող էր գրվել միայն Բաբելոնի ծաղկման շրջանում և ոչ թե հար-

յուրավոր տարիներ հետո, ինչպես առաջ ենթադրում էին: Անցել է այն ժամանակը, երբ Սուրբ Գրքի քննադատները Հին Կտակարանի գրքերում գրված տեղեկությունները համարում էին անհուսալի և ոչ ճշմարտացի: Այժմ ամեն տարվա հետ էլ ավելի է հաստատվում, որ այդ հինավուրց գրքերը տալիս են արժեքավոր պատմական տեղեկություններ և այն ժամանակների կյանքի ու սովորությունների միանգամայն իրական նկարագրություններ:

Պարզված է, որ Բաբելոնը մի ժամանակ մեծ քաղաք էր՝ նույնիսկ մեր այսօրվա պատկերացմամբ: Լեգենդար կախովի այգիները և հեքիաթային պալատները իրականում գոյություն են ունեցել: Բաղդասար թագավորը, ում մասին հիշում է Դանիելը, իրոք պատմական անձնավորություն է: Ավերակների մեջ հայտնաբերվել է թագավորական պալատ՝ խնջույքի դահլիճով, որտեղ ազատ կարող էր տեղավորվել հազար հյուր:

Դանիել մարգարեն սերվել է հրեական իշխանական ընտանիքից: Նա պատանի հասակում գերի տարվեց Նաբուգոդոնոսոր թագավորի արշավների ժամանակ և բերվեց Բաբելոն, որտեղ և ապրեց մինչև խոր ծերություն: Դանիելը ծառայում էր Աստծուն՝ երկնքի և երկրի Արարչին, և որոշել էր հավատարիմ մնալ Նրան, ինչ էլ որ իրեն սպառնար: Նա լավ կրթություն էր ստացել Բաբելոնում և պատասխանատու պաշտոն էր զբաղեցնում Բաբելոնյան թագավորների պալատի իմաստունների մեջ:

Դանիելն իր գերության չորրորդ

տարում դժվարին և վտանգավոր դրության մեջ հայտնվեց: Թագավորը երազ տեսավ, որը շատ անհանգստացրեց նրան, բայց առավոտյան նա չկարողացավ հիշել այն: Բաբելոնյան իմաստունները չկարողացան թագավորին ասել, թե նա ինչ երազ էր տեսել, և թագավորը բարկության մեջ հրամայեց ոչնչացնել բոլոր իմաստուններին: Սյուների հետ Դանիելին էլ էր վտանգ սպառնում: Բայց նա իրեն չկորցրեց. նա օգնություն խնդրեց երկնային Աստծուց, ում նա հավատարմորեն ծառայում էր, և Աստված բացեց նրան թագավորի գաղտնիքը:

Դանիելը հայտարարեց. «Կա Աստված երկնքում գաղտնիքներ հայտնող, և Նա հայտնում է Նաբուգոդոնոսոր թագավորին, ինչ որ պիտի լինի հետին օրերում» (Դանիել 2:28): Հետո Դանիելը թագավորին տվեց մոռացված երազի լրիվ նկարագրությունը:

«Դու, ո՛վ թագավոր, տեսնում էիր, և ահա մի մեծ արձան, և այդ արձանը մեծ էր, և նրա պայծառությունը՝ գերազանց կանգնած քո առաջին, և նրա երևույթը

ահավոր էր: Այս արձանի գլուխը մաքուր ոսկուց էր, նրա կուրծքը և բազուկները՝ արծաթից, նրա մեջքն ու ազդրերը՝ պղնձից: Սրունքները՝ երկաթից, նրա ոտները՝ մեկ մասը երկաթից, մեկ մասը կավից: Դու տեսնում էիր, մինչև որ մի քար կտրվեց առանց ձեռքի և զարկվեց արձանի ոտներին, որ երկաթից ու կավից էին, և նրանց փշրեց... բայց այն քարը, որ զարկեց արձանին, մեծ սար եղավ և լցրեց բոլոր երկիրը» (Դանիել 2.31-35):

Նույնպիսի վստահությամբ էլ Դանիելը տվեց երազի բացատրությունը. «Դու, ո՛վ թագավոր, թագավորաց թագավոր ես, որովհետև երկնից Աստվածը քեզ թագավորություն, կարողություն, զորություն և պատիվ է տվել... դու ես նրա այն ոսկի գլուխը» (37,38 համարներ):

Ի՞նչ համեմատություն կարող էր ավելի լավ համապատասխանել բաբելոնյան թագավորության դիրքին աշխարհի մյուս թագավորությունների մեջ, քան ոսկե գլուխը: Մի ուրիշ տեղ մարգարեն Բաբելոնն անվանում է «Թագավորությունների զարդը, Քաղղեացիների փառավորության պարծանքը» (Եսայիա 13.19): Ինչքան էլ Դանիելը ցանկանար վստահեցնել Նաբուգոդոնոսորին, որ նրա թագավորությունը հավիտյան կանգուն կմնա, մինևույն է, նա այդպիսի բան ասել չէր կարող: Աստված բացեց նրան Իր ծրագրերը, և Դանիելը, հաշվի չառնելով, թե ինչ հետևանքներ դա կարող էր ունենալ անձամբ իր համար, թագավորին հայտնեց Աստծո որոշումը. «Քեզա-

նից հետո վեր է կենալու մի ուրիշ թագավորություն, քեզանից ցած» (39 համար):

Անցավ մոտ 67 տարի այս մարգարեությունը տրվելուց հետո, և Մարաց-Պարսից զորքերը գրավեցին Բաբելոնն ու տիրեցին նրա բոլոր հաստատություններին և սեփականություններին: Այնպիսի տիրակալների ղեկավարությամբ, ինչպիսիք էին Կյուրոսը և Դարեոհը, Պարսկաստանը տարածեց իր ազդեցությունը 127 գավառների վրա՝ Եթովպիայից մինչև Յնդկաստան: Չնայած Մարաց-Պարսից պետությունը իշխում էր ավելի մեծ տարածության վրա, քան Բաբելոնը, բայց և այնպես, փառքով ու շքեղությամբ նա զիջում էր Բաբելոնին, ինչպես արծաթը զիջում է ոսկուն:

Այնուհետև մարգարեն շարունակում է. «Եվ մի ուրիշ երրորդ թագավորություն պղնձից, որ կտիրի բոլոր երկրին» (39 համար): Այստեղ նշվում է երրորդ թագավորության կողմից ավելի մեծ տարածություններ նվաճելը: Ալեքսանդր Մակեդոնացին հաղթեց Պարսկաստանին և վերջնականապես ջախջախեց նրա ուժերը ՔԱ 331 թվականին:

Ալեքսանդրը համաշխարհային կառավարության կենտրոնը Ասիայից տեղափոխեց Եվրոպա: Բայց նրա արշավները երկար չտևեցին: Նա մահացավ 34 տարեկան հասակում, և նրա միապետությունը քայքայվեց: Երկպառակտչական պատերազմները շարունակվեցին շատ տարիներ: 168 թվականին հռոմեական լեգեոնները գլխավոր ջախջախեցին հունական զորքերին, և

այդ ժամանակից տիրապետությունը քաղաքակիրթ աշխարհի վրա անցավ Յոնի ձեռքը: Դա միանգամայն համաձայնեցվում էր մարգարեության հետ. «Եվ չորրորդ թագավորությունը պինդ կլինի երկաթի նման, ըստ որում երկաթը փշրում և ջարդում է ամեն բան, և սա էլ այս ամենը կոտրատող երկաթի նման կփշրի և կկոտրատի» (40 համար):

Յոնեական կայսրության անկումը

Յոնեական կայսրերին վիճակված չէր հավիտյան ղեկավարել աշխարհը: Յետագա մարգարեությունն ասում է. «Եվ որ տեսար ոտքերը և մատները՝ մի մասը բրուտի կավից, և մի մասը երկաթից, դա մի բաժանված թագավորություն է լինելու և երկաթի պնդությունից է ունենալու, որովհետև տեսար երկաթը տղմուտ կավի հետ խառնված: Եվ ոտքերի մատերը՝ մի մասը երկաթից, մի մասը կավից, սա է, թե այն թագավորությունը մասամբ պինդ է լինելու, և մեկ մասը դյուրաբեկ է լինելու» (41.42 համարներ):

Պատմությունը հաստատում է այս խոսքերի ճշգրիտ կատարումը: ԲՀ 351 և 476 թվականների միջև Եվրոպան ապրեց «ժողովուրդների մեծ տեղաշարժը»: Յուսիսային և արևելյան Եվրոպայի տարբեր ռազմասեր ցեղեր շարժվեցին դեպի Յոն, որն այդ ժամանակ մահացող հսկայի վիճակում էր: Նրանք գրավեցին Յոնի բոլոր տիրապետությունները և այժմյան արևմտյան Եվրոպայի պետություն-

ների սկիզբը դրեցին:

Այս պետությունների մասին ասված է, որ նրանց մեջ «երկաթի պնդություն է մնալու» երկաթյա Յոնից որպես ժառանգություն: Բայց երկաթը խառնված է լինելու կավի հետ:

«Եվ որ դու տեսար երկաթը խառնված տղմուտ կավի հետ, սա է, թե նրանք խառնվելու են մարդկանց սերնդի հետ, բայց մեկմեկու չպիտի կպչեն, ահա ինչպես երկաթը չի խառնվի կավի հետ» (43 համար):

Շատ դարերի ընթացքում բազմիցս փորձեր են արվել Եվրոպան միացնել մի ղեկավարության տակ: Մեծ Կառլոսը, Կառլոս Յինգերորդը, Նապոլեոնը, Վիլիելմ Երկրորդը, Յիտլերը՝ բոլորն ապարդյուն փորձում էին միավորել Եվրոպան: Պայմանագրերը, միություններն ու ամունությունները պետությունների առաջնորդների միջև նույնպես չէին նպաստում միաբանմանը: Դրա պատճառը մենք գտնում ենք մարգարեության մեջ, որն ասում է, որ դա «բաժանված թագավորություն է լինելու» և «մեկմեկու պիտի չկպչեն»: Տերն Իր խոսքում կանխագուշակել է, որ մարդիկ չեն ստեղծի հինգերորդ համաշխարհային պետությունը:

Ապագա համաշխարհային թագավորությունը

Ի՞նչ է սպասվում մեզ ապագայում: Մարգարեն դրան էլ է պատասխան տալիս: «Այդ (բաժանված) թագավորների օրերում երկնքի Աստվածը մեկ թագավորություն է վեր կացնելու, որ հավիտյանս չի ավերվի, և նրա տերությունը ու-

րիշ ազգի չի տրվի: Նա պիտի փշրի և վերջացնի այս բոլոր թագավորությունները, իսկ Նա ինքը կմնա հավիտյան: Որովհետև դու տեսար, որ սարից մի քար կտրվեց առանց ձեռքի, և նա փշրեց երկաթը, պղինձը, կավը, արծաթը և ոսկին, մեծ Աստվածը իմացրեց թագավորին, թե սրանից հետո ինչ է լինելու, և երազը հաստատ է, և մեկնությունը՝ ստույգ» (44,45 համարներ):

Մենք տեսանք, թե ինչպես ոսկե Բաբելոնը, անգութ Մարաց-Պարսից իշխանությունը, զարգացած Հունաստանը և երկաթյա Հռոմը, բոլորն էլ կատարել են իրենց որոշակի դերը մարգարեության մեջ և բեմից իջել: Մենք ապրում ենք «բաժանված» թագավորությունների ժամանակաշրջանում, որոնք պատկերված են արձանի մատներով: Համաշխարհային մեծ դրամայի հաջորդ գործողությունը Քրիստոսի թագավորության հիմնադրումն է, որը կլցնի ամբողջ աշխարհը և կկանգնի հավիտյան:

Մենք թվարկեցինք Սուրբ Գրքի

բազմաթիվ զարմանահրաշմարգարեություններից միայն մի քանիսը, որոնք կատարվել են մեծագույն ճշգրտությամբ: Դա ամրապնդում է հավատն Աստծո խոսքի նկատմամբ և ցանկություն է առաջացնում ավելի լավ ծանոթանալու այդ հրաշալի գրքի հետ, որն այդքան հին է և, միևնույն ժամանակ, այդքան ժամանակակից: Անցյալում կատարված մարգարեությունները մեզ կատարյալ վստահություն են ներշնչում, որ դեռևս չկատարված կանխագուշակումները նույնպես ճշտորեն կկատարվեն: Աստված խոստացել է պատրաստել «նոր երկինք և նոր երկիր» և հաստատել «թագավորություն, որը հավիտյան չի ավերվի»: Դա նույնպես շուտով կիրականանա: Եվ նրանք, ովքեր միանգամայն վստահում են Աստծո խոստումներին և համբերությամբ սպասում դրանց կատարմանը, շուտով կյանքից բավականություն կստանան լավագույն երկրում և մի քաղաքում, որն ավելի գեղեցիկ և փառավոր է, քան Եփրատի ափի հին Բաբելոնը: